

CAPITOLUL I

NOȚIUNI INTRODUCTIVE

Dreptul penal este acea ramură a dreptului public, formată din ansamblul normelor juridice care reglementează relațiile de apărare socială prin interzicerea ca infracțiuni, sub sancțiuni specifice denumite pedepse, a faptelor periculoase pentru valorile sociale, în scopul apărării acestor valori, fie prin prevenirea infracțiunilor, fie prin aplicarea pedepsei persoanelor care le săvârșesc¹. Dreptul penal, ca ramură a sistemului de drept, este format din două părți – partea generală și partea specială. Partea generală a dreptului penal cuprinde totalitatea normelor penale generale, referitoare la: scopul legii penale, aplicarea acesteia în timp și spațiu, infracțiune, răspunderea penală, pedepsele aplicabile, limitele acestora și condițiile de aplicare. În principal, aceste norme se regăsesc în Partea generală a Codului penal, art. 1-154. Partea specială a dreptului penal este definită ca fiind acea parte care cuprinde ansamblul normelor penale prin care se stabilesc faptele de pericol social, considerate infracțiuni, precum și pedepsele aplicabile celor vinovați de comiterea lor². Partea specială a dreptului penal cuprinde totalitatea normelor de incriminare a faptelor socialmente periculoase, considerate ca fiind infracțiuni, norme care se regăsesc în Codul penal (art. 155-362), precum și în unele legi cu dispoziții penale. În Partea specială a Codului penal sunt incriminate faptele care aduc atingere celor mai importante valori sociale – atributelor fundamentale ale statului, precum și ale persoanei, patrimoniului, autorității de stat, activității de înfăptuire a justiției etc. Dispozițiile de incriminare din Partea specială a Codului penal sunt completate prin normele prevăzute în unele legi speciale. Prin legile speciale sunt incriminate faptele socialmente periculoase care aduc atingere valorilor specifice diferitelor domenii de activitate, cum ar fi, de exemplu: activitățile comerciale, circulația rutieră, protecția muncii, silvicultura, proprietatea intelectuală etc. Legiuitorul a urmărit astfel să asigure o mai mare stabilitate Codului penal în raport cu frecvențele modificări intervenite în diferitele domenii de activitate și care sunt reglementate prin legile speciale. Totodată, prin Codul penal sunt consacrate faptele care prezintă cea mai mare gravitate, aducând atingere celor mai importante valori sociale. Chiar și în prezența unor astfel de deziderate, este de observat faptul că actualmente, dat fiind imperativul armonizării legislației penale cu cea europeană, Codul penal

¹ C. Bulai, B. Bulai, Manual de Drept penal. Partea generală, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 7.

² Gh. Nistoreanu, Al. Boroi, Drept penal. Partea specială, Ed. All Beck, București, 2002, p. 1-2.

cunoaște frecvente și profunde modificări, proces care este de dorit să se finalizeze într-o perioadă de timp cât mai scurtă.

Sistemul părții speciale a dreptului penal

Procesul de sistematizare a normelor dreptului penal a cunoscut o evoluție îndelungată, în raport cu însăși evoluția dreptului penal. Drept criteriu de sistematizare, legiuitorul s-a raportat la obiectul juridic, valoarea socială ocrotită prin incriminarea faptelor socialmente periculoase. A rezultat astfel un număr de XI titluri, reunind norme de incriminare a faptelor îndreptate împotriva unui fascicul de relații sociale, după cum urmează: Titlul I (art. 155-173), cuprinzând infracțiunile contra siguranței statului; Titlul II (art. 174-207), infracțiuni contra persoanei; Titlul III (art. 208-222), infracțiuni contra patrimoniului; Titlul IV (art. 223-235) – abrogat; Titlul V (art. 236-245), infracțiuni contra autorității; Titlul VI (art. 246-281¹), infracțiuni care aduc atingere unor activități de interes public sau altor activități reglementate de lege; Titlul VII (art. 282-294), infracțiuni de fals; Titlul VIII (art. 295-302²), infracțiuni la regimul stabilit pentru anumite activități economice; Titlul IX (art. 303-330), infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială; Titlul X (art. 331-355), infracțiuni contra capacității de apărare a României și Titlul XI (art. 356-361), infracțiuni contra păcii și omenirii.

CAPITOLUL AL II-LEA

INFRAȚIUNI CONTRA SIGURANȚEI STATULUI

(art. 155-173)

Aspecte comune

Titlul I din Codul penal cuprinde infracțiunile îndreptate împotriva siguranței statului, infracțiuni prin săvârșirea cărora sunt încălcate valorile fundamentale de care depinde însăși existența statului român. Protecția penală a acestor valori fundamentale este completată cu dispozițiile cuprinse în unele legi speciale, în principal în cele privind siguranța națională.

Din acest titlu fac parte următoarele infracțiuni: trădarea (art. 155); trădarea prin ajutarea inamicului (art. 156); trădarea prin transmitere de secrete (art. 157); acțiunile dușmănoase contra statului (art. 158); spionajul (art. 159); atentatul care pune în pericol siguranța statului (art. 160); atentatul contra unei colectivități (art. 161); subminarea puterii de stat (art. 162); actele de diversiune (art. 163); subminarea economiei naționale (art. 165); propaganda în favoarea statului totalitar (art. 166); acțiuni împotriva ordinii constituționale (art. 166¹); complotul (art. 167); compromiterea unor interese de stat (art. 168); comunicarea de informații false (art. 168¹); divulgarea secretului care periclitează siguranța statului (art. 169); nedenunțarea (art. 170) și infracțiunile contra reprezentantului unui stat străin (art. 171 C. pen.).

1. Obiectul juridic, comun tuturor infracțiunilor îndreptate împotriva siguranței statului, constă în relațiile sociale referitoare la atributele fundamentale ale statului: unitatea, suveranitatea, independența și indivizibilitatea. Obiectul juridic special constă în relații sociale diferite, cum ar fi, de exemplu: cele privind stricta păstrare a documentelor și datelor ce constituie secrete de stat, în cazul infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete (art. 157 C. pen.); integritatea corporală, sănătatea și viața persoanei, la atentatul care pune în pericol siguranța statului (art. 160 C. pen.); integritatea bunurilor, la actele de diversiune (art. 163 C. pen.); activitatea de îndeplinire a justiției, la nedenunțare (art. 170 C. pen.) etc.

Relațiile sociale privind atributele fundamentale ale statului sunt ocrotite și prin intermediul legii speciale privind siguranța națională a României¹, în art. 3 fiind enumerate faptele ce constituie amenințări la adresa siguranței naționale.

2. Obiectul material. De regulă, infracțiunile contra siguranței statului sunt lipsite de obiect material. Totuși, unele dintre infracțiunile analizate au și un obiect material constând, de exemplu, în documentele transmise unei puteri

¹ Legea nr. 51 din 29 iulie 1991 (M. Of. nr. 163 din 7 august 1991).

sau organizații străine ori deținute fără drept, în cazul infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete (art. 157 C. pen.); corpul victimei, în cazul atentatului care pune în pericol siguranța statului (art. 160 C. pen.), la atentatul contra unei colectivități (art. 161 C. pen.) și a infracțiunilor contra reprezentantului unui stat străin (art. 171 C. pen.) etc.

3. Subiectul activ și participația penală. Subiect activ poate fi, de regulă, orice persoană. Subiectul activ este calificat prin calitatea de cetățean român sau de persoană fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, în cazul infracțiunilor de trădare (art. 155 C. pen.), trădare prin ajutarea inamicului (art. 156 C. pen.) și trădare prin transmitere de secrete (art. 157 C. pen.), respectiv de cetățean străin sau de persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român, în cazul infracțiunilor constând în acțiunile dușmănoase contra statului (art. 158 C. pen.) și spionaj (art. 159 C. pen.). Divulgarea secretului care periclitează siguranța statului, în modalitățile prevăzute de art. 169 alin. (1)-(3) C. pen., nu poate fi săvârșită decât de un funcționar care are atribuții de serviciu în legătură cu păstrarea documentelor sau datelor ce constituie secrete de stat.

Participația penală este posibilă, de regulă, sub toate formele. Coautoratul nu este posibil la infracțiunile prin care se consacră o obligație cu caracter strict personal, cum ar fi nedenunțarea (art. 170 C. pen.), precum și la infracțiunile care presupun o pluralitate de făptuitori, cum ar fi subminarea puterii de stat (art. 162 C. pen.) și complotul (art. 167 C. pen.).

4. Subiect pasiv principal, pentru toate infracțiunile din prezentul titlu, este statul român. La unele infracțiuni există și un subiect pasiv secundar, cum ar fi persoana care îndeplinește o activitate importantă de stat sau altă activitate publică importantă, în cazul atentatului care pune în pericol siguranța statului (art. 160 C. pen.), reprezentantul unui stat străin, în cazul infracțiunilor contra reprezentantului unui stat străin (art. 171 C. pen.), etc.

5. Latura obiectivă. Elementul material al laturii obiective se realizează printr-o acțiune sau printr-o inacțiune.

Acțiunile sunt cele mai frecvente, constând în: intrarea în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora, în cazul infracțiunilor de trădare (art. 155 C. pen.) și acțiunile dușmănoase contra statului (art. 158 C. pen.); predarea de teritorii, orașe, nave, aeronave; fapta de a procura oameni, valori sau de a trece de partea inamicului, în cazul infracțiunilor de trădare prin ajutarea inamicului (art. 156 C. pen.) și acțiunile dușmănoase contra statului (art. 158 C. pen.); transmiterea secretelor de stat unei puteri sau organizații străine, în cazul infracțiunilor de trădare prin transmiterea de secrete (art. 157 C. pen.) și spionaj (art. 159 C. pen.); atentatul săvârșit contra vieții, integrității corporale ori sănătății unei persoane, în cazul atentatului care pune în pericol siguranța statului (art. 160 C. pen.); otrăvirile în masă, provocarea de

epidemii etc., la atentatul contra unei colectivități (art. 161 C. pen.); acțiunea armată sau orice alte acțiuni violente, în cazul subminării puterii de stat (art. 162 C. pen.); distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntreținere a uzinelor, instalațiilor etc., la actele de diversiune (art. 163 C. pen.); folosirea unei unități dintre cele la care se referă art. 145 C. pen. sau împiedicarea activității acesteia, la subminarea economiei naționale (art. 165 C. pen.); propaganda în vederea instaurării unui stat totalitar, la propaganda în favoarea statului totalitar (art. 166 C. pen.); desfășurarea oricărei acțiuni pentru schimbarea ordinii constituționale, la infracțiunea constând în acțiuni împotriva ordinii constituționale (art. 166¹ C. pen.); inițierea sau constituirea unei asociații sau grupări, precum și aderarea sau sprijinirea acestora, la complot (art. 167 C. pen.); distrugerea, alterarea sau ascunderea unui document sau înscris, la compromiterea unor interese de stat (art. 168 C. pen.); comunicarea sau răspândirea de știri, date sau informații false ori documente falsificate, la comunicarea de informații false (art. 168¹ C. pen.); divulgarea unor documente ori deținerea acestora în afara îndatoririlor de serviciu, la divulgarea secretului care periclitează securitatea statului (art. 169 C. pen.).

Inacțiunea, ca modalitate a elementului material, se întâlnește la infracțiunea de nedenunțare (art. 170 C. pen.) și constă în omisiunea de a denunța de îndată săvârșirea unora dintre infracțiunile grave contra siguranței statului.

Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru atribuțiile fundamentale ale statului. La unele infracțiuni există și o urmare secundară, constând, de exemplu, într-o vătămare a integrității corporale ori a sănătății persoanei, la atentatul care pune în pericol siguranța statului (art. 160 C. pen.), sau în relațiile cu caracter patrimonial, la actele de diversiune (art. 163 C. pen.), etc.

Raportul de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei săvârșite.

6. Latura subiectivă. Majoritatea infracțiunilor contra siguranței statului presupun, sub aspectul laturii subiective, intenția, care poate fi directă sau indirectă. La unele infracțiuni, legiuitorul prevede și un scop special, cum ar fi, de exemplu, la infracțiunea de trădare (art. 155 C. pen.), situație în care intenția nu poate fi decât directă.

Culpa este posibilă, alături de intenție, la infracțiunea de nedenunțare (art. 170 C. pen.), deoarece elementul material este omisiv.

7. Tentativa și consumarea. În cazul unora dintre infracțiunile contra siguranței statului, actele de pregătire se pedepsesc, fiind asimilate tentativei. Astfel, potrivit art. 173 alin. (2) C. pen., se consideră tentativă și producerea sau procurarea mijloacelor ori instrumentelor, precum și luarea de măsuri în vederea comiterii infracțiunilor prevăzute în art. 156, art. 157, art. 159-163, art. 165, art. 166, art. 166¹ și art. 158 raportat la infracțiunea de trădare prin ajutarea inamicului.

Tentativa infracțiunilor prevăzute în prezentul titlu se pedepsește, potrivit art. 173 alin. (1) C. pen.

Consumarea infracțiunilor analizate are loc în momentul în care se realizează fapta incriminată, moment în care se produce și urmarea socialmente periculoasă, constând în starea de pericol pentru siguranța statului. Nedenunțarea se consumă în momentul în care, deși are posibilitatea efectivă, făptuitorul nu își îndeplinește obligația de a denunța de îndată săvârșirea vreuneia dintre infracțiunile grave enumerate limitativ în textul de incriminare.

8. Sancțiunea constă în detențiunea pe viață, alternativ cu închisoarea în limite maxime, datorită faptului că aduc atingere celor mai importante valori sociale. Pentru unele infracțiuni cu un grad de pericol social mai redus, legiuitorul a prevăzut limite mai mici de pedeapsă, cum ar fi, de exemplu, la comunicarea de informații false (art. 168¹ C. pen.), pentru care este prevăzută închisoarea de la 1 la 5 ani.

9. Forme agravate. Unele dintre infracțiunile contra siguranței statului au, pe lângă forma de bază, și o formă agravată. O astfel de formă agravată întâlnim la subminarea economiei naționale [art. 165 alin. (2) C. pen.].

10. Cauze speciale de nepedepsire. Tăinuirea și favorizarea săvârșite de soț sau de o rudă apropiată nu se pedepsesc, potrivit art. 173 alin. (5) ipoteza a II-a C. pen., în cazul infracțiunilor constând în: propaganda în favoarea statului totalitar (art. 166 C. pen.); compromiterea unor interese de stat (art. 168 C. pen.); divulgarea secretului care periclitează securitatea statului (art. 169 C. pen.); nedenunțarea (art. 170 C. pen.), precum și celor săvârșite contra reprezentantului unui stat străin (art. 171 C. pen.).

Potrivit art. 172 alin. (1) C. pen., nu se pedepsește participantul la infracțiunile prevăzute în prezentul titlu, dacă denunță în timp util săvârșirea infracțiunii, astfel încât să fie împiedicată consumarea ei, sau dacă împiedică el însuși consumarea infracțiunii și apoi o denunță.

Pentru unele infracțiuni contra siguranței statului, legiuitorul a consacrat și alte cauze de nepedepsire. Astfel, în cazul complotului, potrivit art. 167 alin. (4) C. pen., nu se pedepsește persoana care, săvârșind fapta prevăzută în alin. (1) sau (3), o denunță mai înainte de a fi fost descoperită. În cazul infracțiunii de nedenunțare, potrivit art. 170 alin. (3) C. pen., nu se pedepsește persoana care, mai înainte de a se fi început urmărirea penală pentru infracțiunea nedenunțată, încunoștințează autoritățile competente despre acea infracțiune sau care, chiar după ce s-a început urmărirea penală ori după ce vinovații au fost descoperiți, a înlesnit arestarea acestora.

11. Cauze speciale de reducere a pedepsei. Potrivit art. 172 alin. (2) C. pen., participantul care, după ce urmărirea penală a început ori infractorii au fost descoperiți, înlesnește arestarea acestora, se sancționează cu o pedeapsă ale

cărei limite se reduc la jumătate. Potrivit art. 173 alin. (5) C. pen., tăinuirea și favorizarea săvârșite de soț sau de o rudă apropiată în cazul infracțiunilor prevăzute în art. 155-163, art. 165, art. 166¹ și art. 167 se pedepsesc, însă limitele pedepsei prevăzute în alin. (3), constând în închisoare de la 3 la 10 ani, se reduc la jumătate.

12. Aspecte procesuale. Pentru majoritatea infracțiunilor prevăzute în prezentul titlu, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

Prin excepție, în cazul infracțiunilor săvârșite contra reprezentantului unui stat străin (art. 171 C. pen.), acțiunea penală se pune în mișcare la dorința exprimată de guvernul străin.

TRĂDAREA **(art. 155)**

1. Noțiune și definiție. Infracțiunea constă în *fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie, domiciliată pe teritoriul statului român, de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora, în scopul de a suprima sau știrbi unitatea și indivizibilitatea, suveranitatea sau independența statului, prin acțiuni de provocare de război contra țării sau de înlesnire a ocupației militare străine, ori de subminare economică sau politică a statului, ori de aservire față de o putere străină, sau de ajutorare a unei puteri străine pentru desfășurarea unei activități dușmănoase împotriva siguranței statului.*

2. Obiectul juridic constă în relațiile sociale referitoare la atributele fundamentale ale statului român, atribute enumerate în art. 1 din Constituție: suveranitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea. Incriminarea faptei este în acord cu prevederile art. 54 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora fidelitatea față de țară este sacră.

3. Subiectul activ și participația penală. Subiectul activ este calificat prin calitatea de cetățean român sau de persoană fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român.

Participația penală este posibilă sub toate formele – instigare, complicitate, coautorat.

4. Latura obiectivă. Elementul material se realizează prin acțiunea făptuitorului de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora. Pentru existența infracțiunii este suficientă fapta de intrare în legătură, de stabilire a contactului, în scopul prevăzut în mod expres, fiind fără relevanță juridică faptul că ulterior se realizează sau nu vreo înțelegere. Pentru existența infracțiunii nu au importanță mijloacele săvârșirii faptei.

Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru atributele fundamentale ale statului.

Raportul de cauzalitate rezultă din săvârșirea faptei.

5. Latura subiectivă presupune intenția directă. Intrarea în legătură se realizează cu scopul de a suprima sau știrbi unitatea și indivizibilitatea, suveranitatea sau independența statului. Trădarea există numai dacă făptuitorul conștie și urmărește realizarea scopului prin una dintre acțiunile alternative, enumerate în mod limitativ în textul de incriminare, și anume:

- provocarea de război contra țării;
- înlesnirea ocupației militare străine;
- subminarea economică sau politică a statului;
- aservirea față de o putere străină;
- ajutorarea unei puteri străine pentru desfășurarea unei activități dușmănoase împotriva siguranței statului.

Pentru realizarea infracțiunii nu se cere realizarea scopului, fiind suficient ca acesta să existe în momentul intrării în legătură.

6. Tentativa și consumarea. Tentativa infracțiunii de trădare se pedepsește, potrivit art. 173 alin. (1) C. pen.

Consumarea infracțiunii are loc în momentul realizării elementului material, în momentul intrării în legătură cu o putere, o organizație străină ori cu agenți ai acestora.

7. Sancțiunea constă în detențiunea pe viață alternativ cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

TRĂDAREA PRIN AJUTAREA INAMICULUI **(art. 156)**

1. Noțiune și definiție. Potrivit alin. (1), infracțiunea constă în *fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, care, în timp de război:*

a) *predă teritoriul, orașe, poziții de apărare, depozite ori instalații ale forțelor armate române sau care servesc apărării;*

b) *predă nave, aeronave, mașini, aparate, armament sau orice alte materiale care pot sluji purtării războiului;*

c) *procură dușmanului oameni, valori și materiale de orice fel;*

d) *trece de partea inamicului sau efectuează alte acțiuni care sunt de natură să favorizeze activitatea dușmanului ori să slăbească puterea de luptă a forțelor armate române sau a armatelor aliate,*

iar potrivit alin. (2), infracțiunea constă în *fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, care, în timp*

de război, luptă sau face parte din formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi.

2. Obiectul juridic principal constă în relațiile sociale referitoare la atribuțiile fundamentale ale statului, unitatea și indivizibilitatea, suveranitatea și independența. Obiectul juridic secundar constă în relațiile sociale privind capacitatea de apărare a țării.

3. Obiectul material constă în bunurile cu privire la care se desfășoară, în mod nemijlocit, fapta incriminată: teritoriile, depozitele, navele, aeronavele, materialele de orice fel etc.

4. Subiectul activ și participația penală. Subiectul activ este calificat prin calitatea de cetățean român sau de persoană fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român.

Participația penală este posibilă sub toate formele.

5. Latura obiectivă. Elementul material se realizează printr-o acțiune de ajutorare a inamicului. Cu titlu exemplificativ, legiuitorul enumeră următoarele acțiuni:

– *predarea de teritorii, orașe, poziții de apărare, depozite ori instalații ale forțelor armate române sau care servesc apărării;*

– *predarea de nave, aeronave, mașini, aparate, armament sau orice alte materiale care pot sluji purtării războiului;*

– *procurarea, în favoarea dușmanului, de oameni, valori și materiale de orice fel;*

– *fapta, săvârșită pe timp de război, de a lupta sau de a face parte din formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi.*

Caracterul exemplificativ pe care îl au acțiunile enumerate rezultă din prevederile lit. d) ipoteza a II-a, potrivit cărora făptuitorul poate efectua și alte acțiuni care sunt de natură să favorizeze activitatea dușmanului ori să slăbească puterea de luptă a forțelor armate române sau a armatelor aliate.

Infrațiunea are formă continuă când făptuitorul face parte din formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi.

Pentru existența infrațiunii este necesar ca fapta să se săvârșească în timp de război. Potrivit art. 153 C. pen., prin *timp de război* se înțelege intervalul de timp de la data declarării mobilizării sau de la începerea operațiunilor de război până la data trecerii armatei la starea de pace.

Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol față de valorile fundamentale ale statului român. Prin săvârșirea infrațiunii de trădare prin ajutorarea inamicului poate fi produsă în secundar și o altă urmare, cum ar fi, de exemplu, producerea unor pagube materiale.

Raportul de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei.

6. Latura subiectivă presupune intenția, care poate fi directă sau indirectă.

7. Tentativa și consumarea. Tentativa infracțiunii de trădare prin ajutarea inamicului se pedepsește. Actele de pregătire sunt asimilate tentativei pedepșibile. Potrivit art. 173 alin. (2) C. pen., se consideră tentativă și producerea sau procurarea mijloacelor ori instrumentelor, precum și luarea de măsuri în vederea comiterii infracțiunii prevăzute în art. 156 C. pen.

Consumarea infracțiunii are loc în momentul realizării oricăreia dintre modalitățile elementului material. În forma continuă, infracțiunea se epuizează în momentul în care făptuitorul încetează să facă parte din formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi.

8. Sancțiunea constă în detențiunea pe viață alternativ cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

TRĂDAREA PRIN TRANSMITEREA DE SECRETE

(art. 157)

1. Noțiune și definiție. Potrivit art. 157 alin. (1), infracțiunea constă în *transmiterea secretelor de stat¹ unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, precum și procurarea de documente sau date ce constituie secrete de stat ori deținerea de asemenea documente de către cei care nu au calitatea de a le cunoaște, în scopul transmiterii lor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, săvârșite de un cetățean român sau de o persoană fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român,*

iar potrivit alin. (2), infracțiunea constă în *aceleași fapte, dacă privesc alte documente sau date care, prin caracterul și importanța lor, fac ca fapta săvârșită să pericliteze securitatea statului.*

2. Obiectul juridic principal constă în relațiile sociale privind atributele fundamentale ale statului, relații care sunt incompatibile cu transmiterea secretelor de stat, a altor documente sau date care pot periclita securitatea statului către o putere, o organizație străină ori agenți ai acestora. Obiectul juridic secundar constă în relațiile sociale privind păstrarea respectivelor secrete ori documente.

3. Obiectul material constă în documentul transmis, procurat sau deținut de către făptuitor. Potrivit art. 150 alin. (1) C. pen., secrete de stat sunt documentele și datele care prezintă în mod vădit acest caracter, precum și cele declarate sau calificate astfel prin hotărâre a Guvernului. Documentele sau datele care, prin caracterul și importanța lor, fac ca fapta săvârșită să pericliteze securitatea statului sunt acele documente sau date care, deși nu constituie secrete de stat, totuși, atunci când sunt transmise unei puteri sau organizații

¹ Conform art. 44 alin. (2) din Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, expresia „secrete de stat” din conținutul actelor normative în vigoare se va înlocui cu sintagma „informații secrete de stat”.

străine ori agenților acestora, creează o stare de pericol pentru siguranța națională¹. De asemenea, infracțiunea are un obiect material atunci când datele transmise țin de materialitatea unui bun².

4. Subiectul activ și participația penală. Subiectul activ este calificat prin calitatea de cetățean român sau de persoană fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român. În modalitatea deținerii documentelor sau datelor, făptuitorul nu are calitatea de a le cunoaște.

Participația penală este posibilă sub toate formele.

5. Latura obiectivă. Elementul material se poate realiza prin una dintre următoarele trei modalități alternative, enumerate în mod limitativ în textul de incriminare:

– *transmiterea secretelor de stat* unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora;

– *procurarea de documente* sau date ce constituie secrete de stat, faptă care se poate realiza prin orice mijloc;

– *deținerea de asemenea documente.*

Ultimele două modalități ale elementului material se realizează în scopul transmiterii documentelor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora.

În condițiile alin. (2), elementul material se realizează prin aceleași modalități descrise în alin. (1). Spre deosebire de alin. (1), activitățile incriminate privesc alte documente sau date care, prin caracterul și importanța lor, fac ca fapta săvârșită să pericliteze securitatea statului.

Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru securitatea statului.

Raportul de cauzalitate rezultă din săvârșirea faptei.

6. Latura subiectivă presupune intenția directă sau indirectă. Intenția poate să fie și indirectă, deoarece termenul „scop” este folosit de către legiuitor în sensul de destinație obiectivă, și nu de finalitate subiectivă³.

7. Tentativa și consumarea. Tentativa infracțiunii este posibilă atunci când fapta se realizează în modalitatea transmiterii sau procurării documentelor sau datelor și se pedepsește, potrivit art. 173 alin. (1) C. pen.

Consumarea infracțiunii are loc în momentul realizării faptei incriminate. În modalitatea deținerii de documente sau date, fiind o infracțiune continuă, va

¹ O. Loghin, T. Toader, Drept penal român. Partea specială, ed. a 4-a, Casa de Editură și Presă „Șansa”, București, 2001, p. 40.

² V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea specială, vol. III, Ed. Academiei, București, 1971, p. 43.

³ *Idem*, p. 69.

exista și un moment al epuizării, momentul în care încetează activitatea incriminată.

8. Sancțiunea constă în detențiunea pe viață alternativ cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi, pentru forma din alin. (1), respectiv închisoarea de la 5 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi, pentru forma din alin. (2).

ACȚIUNILE DUȘMĂNOASE CONTRA STATULUI

(art. 158)

1. Noțiune și definiție. Infracțiunea constă în *faptele prevăzute în art. 155 și în art. 156, săvârșite de un cetățean străin sau de o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român.*

2. Obiectul juridic constă în relațiile sociale referitoare la atributele fundamentale ale statului și are conținut identic celui de la infracțiunile de trădare și trădare prin ajutarea inamicului.

3. Subiectul activ și participația penală. Subiect activ poate fi numai un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român. Subiectul activ trebuie să aibă această calitate în momentul săvârșirii faptei, moment în care nu are obligația de loialitate față de statul nostru¹. Rezultă că acțiunile dușmănoase contra statului se diferențiază de infracțiunile de trădare (art. 155 C. pen.) și trădare prin ajutarea inamicului (art. 156 C. pen.) prin calitatea subiectului activ.

Participația penală este posibilă sub forma instigării și a complicității. Instigator sau complice poate fi orice persoană.

4. Conținutul constitutiv. Toate elementele constitutive ale infracțiunii de acțiuni dușmănoase contra statului sunt cele corespunzătoare infracțiunilor de trădare (art. 155 C. pen.) și trădare prin ajutarea inamicului (art. 156 C. pen.), la care facem trimitere.

5. Sancțiunea constă în detențiunea pe viață alternativ cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

¹ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, D. Lucinescu, V. Papadopol, V. Rămureanu, Codul penal comentat și adnotat. Partea specială, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1975, p. 29.

SPIONAJUL (art. 159)

1. Noțiune și definiție. Infracțiunea constă în *faptele prevăzute în art. 157, săvârșite de un cetățean străin sau de o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român.*

2. Obiectul juridic constă în relațiile sociale referitoare la atributele fundamentale ale statului și are conținut identic celui de la infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete.

3. Subiectul activ și participația penală. Subiect activ poate fi numai un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român. Ca și în cazul infracțiunii constând în acțiuni dușmănoase contra statului, subiectul activ trebuie să aibă această calitate în momentul săvârșirii faptei, moment în care nu are obligația de loialitate față de statul nostru¹. Spionajul se diferențiază de trădarea prin transmiterea de secrete (art. 157 C. pen.) prin calitatea subiectului activ.

Participația penală este posibilă sub forma instigării și a complicității. Instigator sau complice poate fi orice persoană.

4. Conținutul constitutiv. Toate elementele constitutive ale infracțiunii de spionaj sunt corespunzătoare infracțiunii de trădare prin transmiterea de secrete, la care facem trimitere.

5. Sancțiunea constă în detențiunea pe viață alternativ cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

ATENTATUL CARE PUNE ÎN PERICOL SIGURANȚA STATULUI (art. 160)

1. Noțiune și definiție. Infracțiunea constă în *atentatul săvârșit contra vieții, integrității corporale ori sănătății unei persoane care îndeplinește o activitate importantă de stat sau altă activitate publică importantă, în împrejurări care fac ca fapta să pună în pericol siguranța statului.*

2. Obiectul juridic principal constă în relațiile sociale referitoare la siguranța statului. Obiectul juridic secundar constă în relațiile sociale referitoare la viața, integritatea corporală ori sănătatea persoanei.

3. Obiectul material constă în corpul victimei față de care se realizează în mod nemijlocit fapta incriminată.

¹ *Idem*, p. 29.

4. Subiectul activ și participația penală. Subiect activ poate fi orice persoană.

Participația penală este posibilă sub toate formele.

5. Latura obiectivă. Elementul material se realizează printr-o acțiune constând într-un atentat îndreptat împotriva vieții, integrității corporale ori sănătății. Prin *atentat* se înțelege un atac material și violent¹ îndreptat împotriva victimei infracțiunii, indiferent dacă a rămas în faza tentativei ori are formă consumată. Atentatul se îndreaptă împotriva unei persoane care îndeplinește o activitate importantă de stat sau altă activitate publică importantă. Împrejurările săvârșirii faptei trebuie să creeze o stare de pericol pentru siguranța statului. Neîndeplinirea acestei cerințe determină încadrarea faptei sub aspectul săvârșirii unei infracțiuni de drept comun: omor, vătămare corporală gravă etc.

Urmarea imediată constă, în principal, în crearea unei stări de pericol pentru siguranța statului și, în secundar, într-o încălcare a atributelor fundamentale ale persoanei.

6. Latura subiectivă presupune vinovăția sub forma intenției, care poate fi directă sau indirectă. Este necesar ca făptuitorul să aibă reprezentarea calității victimei, împrejurărilor săvârșirii faptei, precum și a urmărilor acesteia.

7. Tentativa și consumarea. Tentativa este pusă pe același plan cu fapta consumată. Potrivit art. 173 alin. (2), se consideră tentativă și se sancționează ca atare producerea sau procurarea mijloacelor ori instrumentelor, precum și luarea de măsuri în vederea comiterii infracțiunii analizate.

Consumarea infracțiunii are loc în momentul în care începe acțiunea violentă, atentatul, în împrejurări care fac ca fapta să pună în pericol siguranța statului.

8. Sancțiunea constă în detențiunea pe viață alternativ cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

ATENTATUL CONTRA UNEI COLECTIVITĂȚI (art. 161)

1. Noțiune și definiție. Infracțiunea constă în *atentatul săvârșit contra unei colectivități prin otrăviri în masă, provocare de epidemii sau prin oricare alt mijloc, de natură să slăbească puterea de stat.*

2. Obiectul juridic principal constă în relațiile sociale referitoare la puterea de stat. Obiectul juridic secundar constă în relațiile sociale referitoare la atri-

¹ V. Dongoroz, S. Kahane ș.a., op. cit., p. 99.

butele fundamentale ale persoanelor care formează colectivitatea față de care se săvârșesc actele de otrăviri, provocare de epidemii etc.

3. Obiectul material constă în corpul victimelor.

4. Subiectul activ și participația penală. Subiect activ poate fi orice persoană.

Participația penală este posibilă sub toate formele.

5. Latura obiectivă. Elementul material se realizează printr-o acțiune constând într-un atentat îndreptat împotriva unei colectivități. Atentatul se îndreaptă împotriva colectivității în ansamblul ei, și nu a unora dintre persoanele care o alcătuiesc. Cerința rezultă, pe de o parte, din mijloacele folosite – otrăviri în masă, provocare de epidemii –, iar, pe de altă parte, din aptitudinea faptei de a slăbi puterea de stat.

În afara celor două acțiuni enumerate cu titlu exemplificativ, atentatul poate fi săvârșit și prin orice alt mijloc de natură să atragă aceleași urmări.

Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru puterea de stat și, în secundar, în încălcarea atributelor fundamentale ale persoanelor ori numai a unora dintre persoanele care formează respectiva colectivitate. Prin slăbirea puterii de stat trebuie să se înțeleagă punerea organelor care îndeplinesc sarcini în cadrul puterii sau administrației de stat în situația de a nu putea face față sau de a nu putea face față în mod corespunzător sarcinilor ce le revin pentru asigurarea ordinii și necesităților curente ale unei colectivități, situație susceptibilă de a avea repercusiuni asupra întregii țări¹. În lipsa urmării principale, încadrarea juridică se va face sub aspectul unei infracțiuni îndreptate împotriva persoanei – omor, vătămare corporală etc.

6. Latura subiectivă presupune intenția, care poate fi directă sau indirectă. Făptuitorul trebuie să aibă reprezentarea împrejurării că atentatul se îndreaptă împotriva colectivității în ansamblul ei și, totodată, a aptitudinii acestuia de a slăbi puterea de stat.

7. Tentativa și consumarea. Tentativa este pusă pe același plan cu fapta consumată, prin atentat înțelegându-se atât fapta tentată, încercată, cât și fapta consumată.

Actele de pregătire sunt asimilate tentativei pedepsibile. Astfel, potrivit art. 173 alin. (2), se consideră tentativă și se sancționează ca atare producerea sau procurarea mijloacelor ori instrumentelor, precum și luarea de măsuri în vederea comiterii infracțiunii.

Consumarea infracțiunii are loc în momentul realizării atentatului de natură să slăbească puterea de stat.

¹ *Idem*, p. 88.

8. Sancțiunea constă în detențiunea pe viață alternativ cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

SUBMINAREA PUTERII DE STAT **(art. 162)**

1. Noțiune și definiție. Potrivit alin. (1), infracțiunea constă în *acțiunea armată de natură să slăbească puterea de stat*, iar potrivit alin. (2), constă în *orice alte acțiuni violente săvârșite de mai multe persoane împreună, de natură să atragă aceleași urmări*.

2. Obiectul juridic principal constă în relațiile sociale referitoare la puterea de stat. Obiectul juridic secundar constă în relațiile sociale privind atributele fundamentale ale persoanei ori în relațiile sociale cu caracter patrimonial, atunci când fapta incriminată se săvârșește în mod nemijlocit asupra unor persoane sau bunuri.

3. Obiectul material există numai în măsura în care va exista și un obiect juridic secundar. Acesta constă în corpul victimelor sau în bunurile față de care se desfășoară în mod nemijlocit acțiunea armată ori alte acțiuni violente.

4. Subiectul activ și participația penală. Subiect activ poate fi orice persoană. În ambele modalități, infracțiunea are o pluralitate de făptuitori. În condițiile alin. (1), această cerință rezultă implicit din aceea că o acțiune armată nu poate fi realizată de o singură persoană¹, iar în condițiile alin. (2) este prevăzută în mod expres în textul de incriminare. Făptuitorii au calitatea de coautori, când acționează în modalitatea alin. (1), și de coautori sau autor și complice concomitent, când acționează în modalitatea alin. (2).

Participația penală este posibilă sub toate formele.

5. Latura obiectivă. Elementul material se realizează, în condițiile alin. (1), printr-o acțiune armată, iar în condițiile alin. (2), prin orice alte acțiuni violente.

Acțiunea armată implică, pe de o parte, ideea de grup, iar, pe de altă parte, ideea de înarmat². Făptuitorii au asupra lor arme în accepțiunea prevederilor art. 151 alin. (1) și (2) C. pen., precum și ale legii speciale privind regimul armelor și munițiilor. Astfel, potrivit prevederilor art. 151 alin. (1) C. pen., armele sunt instrumentele, piesele sau dispozitivele declarate astfel prin dispoziții legale, iar potrivit prevederilor alin. (2), sunt asimilate armelor orice alte obiecte de natură a putea fi folosite ca arme și care au fost întrebuintate pentru atac.

¹ V. Dongoroz, S. Kahane ș.a., op. cit., p. 94.

² O. Loghin, T. Toader, op. cit., p. 53.